

Kommuniké om Betalningsrådets sextonde möte den 22 maj 2023¹

Betalningsrådets sextonde möte ägde rum måndagen den 22 maj 2023 under ledning av vice riksbankschef Aino Bunge. Vid mötet delade deltagarna reflektioner om den statliga utredningen om statens roll på betalningsmarknaden, den så kallade Betalningsutredningen, som lämnade över sitt slutbetänkande [Staten och betalningarna](#) till finansmarknadsministern den 31 mars 2023. Deltagarna redogjorde också för aktuella frågor med beröring till rådets arbete. De arbetsutskott och den referensgrupp som tillsatts av rådet informerade om det arbete som utförts sedan föregående möte.

Riksbanken presenterade resultatet från studien [Kostnader för betalningar i Sverige](#), som gjorts på beställning av Betalningsrådet. Studien visar att den samhällsekonomiska kostnaden för betalningar motsvarar ungefär 0,93 procent av Sveriges BNP. Kort- och swishbetalningar har de lägsta samhällsekonomiska enhetskostnaderna, 4,4 kronor per transaktion. Kontantbetalningar har relativt hög samhällsekonomisk enhetskostnad, 13,4 kronor per transaktion. Studien uppskattar bara kostnader för betalningar. För att bedöma hur effektivt betalningssystemet eller ett specifikt betalsätt är behöver man också se till andra samhällsekonomiska värden. Studien pekar på att olika betalningsinstrument har olika värden, exempelvis i termer av motståndskraft och inkludering.

Riksbanken och Finansinspektionen höll också en presentation om sitt respektive arbete med civil beredskap. Det gjordes mot bakgrund av att Riksbanken sedan den 1 januari 2023 är ansvarig för att allmänheten ska kunna göra betalningar i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap, och att Finansinspektionen sedan den 1 oktober 2022 är beredskapsmyndighet och sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn finansiella tjänster. Riksbanken och Finansinspektionen betonar båda vikten av att samarbeta och tydliggöra rollfördelningen och ansvaret myndigheterna emellan.

Under mötet beslutade Betalningsrådets medlemmar att bevilja ansökan om medlemskap i rådet för Getswish AB. Betalningsrådets medlemmar beslutade också att ge Betalningsrådets kansli i uppdrag att leda en utvärdering av Betalningsrådet enligt ett förslag från kansliet (se bilaga). Utvärderingens huvudsakliga syfte är att säkerställa att rådets resurser används effektivt och att arbetet i rådet är anpassat efter de ingående deltagarnas behov. Utvärderingen ska bland annat omfatta en översyn av Betalningsrådets syfte och mandat, hur rådet ska arbeta och kommunicera, vilka trender som är viktiga för rådet att följa och vilka arbetsutskott som behövs. Det ingår också i utvärderingen att föreslå nya arbetsprogram för arbetsutskotten, då nuvarande arbetsprogram löper ut vid slutet av 2023.

Betalningsrådets medlemmar beslutade också att pausa arbetet i utskotten mot kris och sårbarheter i betalningssystemet samt mot penningtvätt och bedrägerier till dess att utvärderingen är genomförd. Anledningen till det beskrivs i statusrapporterna från utskotten och i bilagan.

Nästa möte i Betalningsrådet ska hållas under det fjärde kvartalet 2023.

Statusrapport från arbetsutskottet för tillsyn och reglering

Utskottet har bevakat och diskuterat aktuella frågor i Sverige och i EU. I Sverige har riksdagen beslutat om [genomförande av tillgänglighetsdirektivet](#) som ska öka tillgängligheten till produkter och tjänster, bland annat bank- och betaltjänster, för personer med funktionsnedsättning. Regeringen har överlämnat ett [förslag](#) till Lagrådet som innehåller nya regler för clearingbolag. En del av lagförslaget är att definitionen av clearingverksamhet ska utvidgas till att omfatta hela betalningsprocessen. Om lagförslaget antas kan exempelvis Getswish AB behöva ansöka om tillstånd som clearingbolag.

---

¹ I Betalningsrådet deltar Bankgirot, Card Payment Sweden, Konkurrensverket, Konsumentverket, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, P27 Nordic Payments, Post- och telestyrelsen, Riksbanken, Swedish Fintech Association, Svensk Handel, Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv och Sveriges Konsumenter. Finansdepartementet, Finansinspektionen och Riksgälden deltar som observatörer och är inte delaktiga i rådets beslutsfattande. Vid det aktuella mötet var Svensk Handel frånvarande.

På EU-nivå bereds flera regleringsförslag som kan påverka den svenska betalningsmarknaden. Bland annat har EU-kommissionen [föreslagit](#) att banker som erbjuder sina kunder traditionella kontotill-konto-betalningar i euro (SEPA-betalningar) också ska erbjuda omedelbara betalningar i euro. Kommissionen genomför också en översyn av det andra betaltjänstdirektivet (PSD2) och väntas presentera ett förslag om reviderat direktiv samt ett ramverk för öppna finansiella tjänster under 2023. Kommissionen väntas också presentera ett lagförslag om digital euro under 2023.

Utskottet har vid två utskottsmöten bjudit in gästtalare. Riksbanken har presenterat [Betalningsrapport 2022](#) och studien om Kostnader för betalningar i Sverige (länk ovan). Länsstyrelsen i Dalarnas län har presenterat [Bevakning av grundläggande betaltjänster 2022](#).

Statusrapport från arbetsutskottet mot kris och sårbarheter i betalningssystemet

Utskottet har följt händelseutvecklingen i Ukraina och delat information om de insatser som görs för att stärka Sveriges civila beredskap. Bland annat har utskottet följt arbetet med nya myndighetsstrukturen för det civila beredskapssystemet, där Finansinspektionen är ansvarig myndighet för beredskapssektorn finansiella tjänster. Försäkringskassan har också bjudits in till utskottet för att redogöra för sitt regeringsuppdrag att analysera och föreslå hur utbetalningar från socialförsäkringen kan säkerställas under krig och krigsfara. Försäkringskassan [redovisade](#) sina förslag för regeringen i oktober 2022. Utskottet har också fått information från Riksbanken om [E-kronapilotens etapp 2](#) samt beredskapsaspekter med en eventuell e-krona.

Sedan den 1 januari 2023 gäller en ny riksbankslag som ger Riksbanken ett ansvar för att betalningar ska fungera i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbankens nya ansvar överlappar till stor del utskottets ansvarsområde, och inom ramen för sitt nya ansvar kommer Riksbanken att behöva etablera nya samverkansgrupper som delvis kan komma att involvera samma aktörer som utskottet. För att undvika dubbelarbete med parallella samverkansgrupper har utskottets deltagare diskuterat att avveckla utskottet. Det är en anledning till att Betalningsrådet beslutade att ge Betalningsrådets kansli i uppdrag att genomföra en utvärdering av Betalningsrådet (se bilaga).

Statusrapport från arbetsutskottet för betaltjänsters tillgänglighet

En händelse som har försämrat tillgången till vissa betaltjänster är företaget ClearOns nedläggning av tjänsten Kassagiroten den 1 september 2022. Detta har lyfts i Riksbankens Betalningsrapport 2022 (länk ovan) och länsstyrelsen i Dalarnas läns rapport [Bevakning av grundläggande betaltjänster 2022](#) (också länk ovan). Problem kopplat till nedläggningen av Kassagiroten har också diskuterats i utskottet. Ett problem är att vissa, framförallt personer utan betalkonto, har fått det svårt att betala räkningar och lösa in utbetalningsavier.

Utskottet har följt arbetet med tillgänglighetsdirektivet och diskuterat problem för vissa konsumenter och företag att få tillgång till betalkonto. Vid ett möte bjöd utskottet in Länsstyrelsen i Örebro län för att hålla presentationen "Betaltjänster är inte tillgängliga för alla", som beskrev några grupper i samhället som ofta är i behov av stöd för att använda grundläggande betaltjänster och vilka utmaningar dessa grupper ofta står inför.

Statusrapport från arbetsutskottet mot penningtvätt och bedrägerier

Utskottet har delat information om penningtvätt och bedrägerier samt om åtgärder för att förhindra och motverka den typen av brottslighet. Det är vanligt att bedrägerier sker genom social manipulation, till exempel så kallade befogenhetsbedrägerier. Det är ofta äldre personer som utsätts för den typen av bedrägerier. Svenska Bankföreningen har publicerat ett [informationsblad](#) med tips och råd om hur man kan minska risken att bli utsatt för befogenhetsbedrägerier och stölder.

Vid ett möte hade utskottet tre gästtalare på temat transaktionsmonitorering: Finanspolisen, som berättade om trender i inrapportering av misstankerrapporter om penningtvätt eller terrorismfinansiering, BIS Innovation Hub Nordic Centre, som berättade om sitt [projekt Aurora](#) som syftar till att underlätta informationsdelning och transaktionsmonitorering, samt Uppdrag Granskning, som berättat om hur de arbetat för att upptäcka penningtvätt i Baltikum.

Deltagare i utskottet har konstaterat att behovet av ett särskilt utskott mot penningtvätt och bedrägerier under Betalningsrådet har minskat och att utskottet, på grund av förhållandevis lågt deltagande, inte fullt uppfyller sitt syfte. Det är en anledning till att Betalningsrådet beslutade att ge Betalningsrådets kansli i uppdrag att genomföra en utvärdering av Betalningsrådet (se bilaga).

Statusrapport från referensgruppen för statistik

Referensgruppen har inte haft några möten sedan rådets senaste möte. Referensgruppens ordförande informerade Betalningsrådet om att Riksbanken undersöker vad det skulle innebära att sätta upp en föreskrift för insamling av betalningsstatistik.

Bilaga – Förslag till utvärdering av Betalningsrådet²

Betalningsmarknaden har förändrats

Betalningsrådet grundades 2015 med syftet att främja funktionen på den svenska marknaden för betaltjänster. Rådets mål är att bidra till en samhällsekonomiskt effektiv produktion och konsumtion av säkra, effektiva, tillgängliga och ändamålsenliga betaltjänster på en marknad präglad av konkurrens på lika villkor och med väl avvägd reglering. Betalningsrådet bedriver arbete i fyra arbetsutskott och en referensgrupp. Betalningsrådet har beslutat om arbetsprogram för sina arbetsutskott som gäller till och med utgången av 2023.

Sedan Betalningsrådet grundades har betalningsmarknaden genomgått stora förändringar, till följd av snabb teknisk utveckling, nya betalningsvanor, internationell harmonisering och även ny reglering. Det säkerhetspolitiska omvärldsläget har också försämrats och kraven på betalningssystemets motståndskraft har följaktligen ökat. Rolfördelningen mellan myndigheter har förändrats, exempelvis genom den nya strukturen för civil beredskap, där Finansinspektionen blivit sektorsansvarig myndighet för beredskapssektorn finansiella tjänster samtidigt som Riksbanken givits ett tydligt ansvar för att allmänheten ska kunna betala i fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Förändringsbehov i två arbetsutskott

Syftet med *Arbetsutskottet mot penningtvätt och bedrägerier* är att främja informationsutbyte mellan betaltjänstleverantörer och relevanta myndigheter och därigenom underlätta och effektivisera arbetet mot bedrägerier, penningtvätt och finansiering av terrorism.

Samverkan på området sker i flera forum utöver utskottet, av vilka många har tillkommit efter att Betalningsrådet grundades.³ Behovet av ett särskilt utskott mot bedrägerier och penningtvätt under Betalningsrådet har därför minskat. Antalet deltagande organisationer i utskottet är dessutom få, och enligt flera av utskottets medlemmar innebär det låga deltagandet att utskottet inte uppfyller sitt syfte.⁴ Utskottets medlemmar har ställt sig bakom att avveckla utskottet och omfördela viss bevakning av frågor om penningtvätt och bedrägerier till andra utskott.

Arbetsutskottet mot kris och sårbarheter i betalningssystemet ska verka för informationsutbyte mellan aktörerna på den svenska betalningsmarknaden i syfte att öka förståelsen för sårbarheter på marknaden och främja ett fungerande nationellt betalningsväsende vid kris.

Riksbanken har sedan den 1 januari 2023 ansvar för att allmänheten ska kunna göra betalningar i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Det nya ansvaret överlappar till stor del utskottets ansvarsområde. Inom ramen för sitt nya ansvar kommer Riksbanken att behöva etablera nya samverkansgrupper som delvis kan komma att involvera samma aktörer som utskottet. För att undvika dubbelarbete med parallella samverkansgrupper med liknande ansvar och deltagare har utskottets medlemmar ställt sig bakom möjligheten att avveckla utskottet.

Även om det finns argument för att avveckla arbetsutskotten mot *penningtvätt och bedrägerier* och *kris och sårbarheter i betalningssystemet* ser Betalningsrådets kansli att det är viktigt att Betalningsrådet följer dessa frågor. Ämnena har ökat i betydelse och därför är det bra att de i viss utsträckning bevakas av Betalningsrådets andra utskott.

---

² Bilagan är ursprungligen ett beslutsunderlag till Betalningsrådets plenummöte den 22 maj 2023.

³ Exempel är Skatteverkets nätverk mot penningtvätt (grundades 2007), Svenska institutet mot penningtvätt (2016), Polisens nationella samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (2018), och polisen och bankernas samverkan för att förhindra bedrägeribrott (2022).

⁴ Deltagande organisationer är Klarna, P27, Riksbanken, Riksgälden, Svenska Bankföreningen och Trustly.

Utvärdering av Betalningsrådet

I samband med framtagande av nya arbetsprogram föreslår Betalningsrådets kansli att det genomförs en utvärdering av Betalningsrådet. Det huvudsakliga syftet är att säkerställa att rådets resurser används effektivt och att arbetet är anpassat efter de ingående deltagarnas behov. Kansliet anser att det är passande att samtidigt göra en översyn av styrdokument inklusive deltagarkriterier. Kansliet föreslår därför att följande ingår i utvärderingen:

- Betalningsrådets syfte och mandat.
- Kriterier för deltagande i Betalningsrådet.
- Hur Betalningsrådet ska arbeta samt dokumentera och kommunicera sitt arbete.
- Hur många och vilka arbetsutskott (befintliga eller nya) som behövs i Betalningsrådet.
- Övergripande trender och utmaningar på betalningsmarknaden under den närmaste 2-3 åren samt en bedömning av vad som är viktigt för Betalningsrådet att följa.
- Arbetsprogram för arbetsutskotten.

Kansliet föreslår att utvärderingen genomförs i samverkan med Betalningsrådets arbetsutskott och att resultatet presenteras på Betalningsrådets höstmöte 2023. Kansliet föreslår också att arbetsutskotten mot penningtvätt och bedrägerier och mot kris och sårbarheter i betalningssystemet träffas för att delta i utvärderingen, men att de i övrigt är vilande eller träffas vid behov.

Förslag till beslut

1. Betalningsrådet beslutar att ge kansliet i uppdrag att genomföra en utvärdering av Betalningsrådet enligt denna PM.
2. Betalningsrådet beslutar att arbetsutskotten mot penningtvätt och bedrägerier och mot kris och sårbarheter i betalningssystemet deltar i utvärderingen men i övrigt är vilande tills dess att utvärderingen är genomförd. Utskotten kan träffas om behov uppstår.